

fahs

Medlemsblad for Frederiksborg Amts Historiske Samfund

NUMMER 1 FEBRUAR 2015 29. ÅRGANG

*International Frimerkeudstilling
Exposition Philatelique Mondiale*

*World Philatelic Exhibition
Philatelistische Weltausstellung*

*World Philatelic Exhibition
Philatelistische Weltausstellung*

*Exposition Philatelique Mondiale
International Frimerkeudstilling*

100 DANMARK HAFNIA 87 250 DANMARK HAFNIA 87

*International Frimerkeudstilling
Exposition Philatelique Mondiale*

*Philatelistische Weltausstellung
World Philatelic Exhibition*

280 DANMARK HAFNIA 87 380 DANMARK HAFNIA 87

*Philatelistische Weltausstellung
World Philatelic Exhibition*

*Exposition Philatelique Mondiale
International Frimerkeudstilling*

Mads Stage del. København Oktober 1987 (Zeslaw Slania sc)

Nyt fra bestyrelsen

fahs

Kære medlemmer

Om kontingent:

Vi er i bestyrelsen meget imponerede over hvor mange, der allerede har indbetalt kontingent for 2015, selv om vi allerede bad om penge i novemberbladet. Og næsten alle er hjælpsomme ved at anføre **medlemsnummer**.

Betaling modtages også gerne kontant – f.eks. ved generalforsamlingen, så stemmeretten er sikret.

Om medlemstal:

Desværre er medlemstallet vigende. De bedste ambassadører for foreningen er jer, kære medlemmer. Måske kender I nogen, der lige skal gøres opmærksom, at de godt kan blive medlem. Ellers er et medlemskab også en god gave at give.

Om bøger:

Foruden mange gamle årbøger har vi stadig den seneste om Tisvilde Hegn til salg; hvis den nu skulle være udsolgt i forretningerne.

E-mailadresser:

Vi vil meget gerne have jeres evt. e-mailadresser, så vi hurtigt kan komme i kontakt med jer.

Kontingent indbetaling: Nordea,

Registreringsnummer: 2670

Kontonummer: 4374 709 599

På bestyrelsens vegne Niels Nielsen

Forsiden: Frimærke-firblok fra 1987.

FAHS

Medlemsblad for Frederiksborg Amts Historiske Samfund

Tryk: Nofoprint

Tilrettelæggelse og layout (ansvh.):

Niels Nielsen, Torben Bill-Jessen

FAHS udkommer 4 gange årligt,

februar, april, august, november.

Artikler sendes til redaktøren.

Bestyrelsen:

Niels Nielsen (formand/redaktør)

Margrethe Krogh (næstformand)

Anders Alsløv (kasserer)

Verner Bylov Larsen (sekretær)

Susan Johnsen

Merete Gotthardt

Jens Olsen

Kontakt til foreningen:

Niels Nielsen

Lærkevej 6, 4050 Skibby

E-mail: niels.nielsen@e-posthus.dk

Tlf.: 47 52 84 08

Vedr.: Medlemskab: Kontakt:

margrethekrogh@gmail.com

På **www.fahs.dk** finder man bl.a. opdaterede oplysninger om udflugter og foredrag.

Desuden registeret til årbøgerne 1906-2000 samt en oversigt over de ældre årbøger, som foreningen stadig har til salg ved henvendelse til Niels Nielsen.

Danske, svenske og norske postmestre i Helsingør i 1600-tallet

Af Ole Steen Jacobsen

Redigeret af Torben Bill-Jessen

Helsingør har siden tidernes morgen været et travlt knudepunkt i forbindelsen mellem Norge, Sverige, og resten af Europa. Således også for den tiltagende mængde officielle post, der var behov for at få frem og tilbage.

Især i 1600-tallet var det besværligt med samarbejdet mellem Danmark og Sverige om postforbindelsen. Svenskerne havde i en kort periode, endog uden tilladelse, oprettet et svensk postkontor i Helsingør. Sverige fik dog i 1612 tilladelse af den danske konge til efter behov for at sende officiel post gennem Danmark og begge hertugdømmer til Hamborg via den senere svenske postmester i Helsingør, Anders Svensson. Ligeledes havde svenskerne antaget danskere til at være deres svenske postmestre i Assens og Korsør.

Post i Helsingør

”Helsingør Postkontor” befandt sig sandsynligvis i de første mange år på kongeboligen Kronborg hos lensmanden, som var kongelige embedsmand og indehaver af et af kronens len. Først da postforbindelsen til Norge blev indrettet i december 1652, ud nævnes den første kongelig danske postmester i Helsingør, Jacob Carsten-

sen, som formentlig fik eget postkontor i byen. Indtil da havde Carstensen været kancellibud i Tyske Kancelli. Også forbindelsen mellem Danmark og de gamle landsdele i Skåne, Halland og Blekinge havde brug for postgang, og fra 1624/1625 indførtes der danske brevposttakster for breve til Skåne, Halland og Blekinge. Det var de såkaldte gående postbude, der blev befordret af vognmændene for en takst af 20 skilling pr. mil om vinteren og 16 skilling om sommeren.

Frimærke udsendt i 1951 100 året for udsendelse af det første danske frimærke.

I 1533 vides det, at der var daglig brevpostforbindelse mellem Helsingør og København, og allerede i 1565 gives der befaling til Jørgen Sehested at holde 2 postklippere ved Krogen (slottet Kronborg), der altid kunne stå rede til straks at føre de fra Skåne kommende breve og bud til kongen (en klipper er en hurtigt sejlene kofardiskib).

I året 1567 på Kong Frederik 2.'s tid bestemmes det, at der af Bjørn Andersen i København skulle holdes 4 postklippere klar til at tage til Helsingør. Det ændredes til 3 heste i 1593. Ved forleningsbrev af 1600 skal Mogens Ulfeldt til Selsø på Kronborg Slot og Len selv sørge for bl.a. 1 postridder og 1 postvognssvend samt 2 postvogns- heste. Et nyt forleningsbrev af 1619 for Christoffer Basse til Urup på Kronborg Slot kræver samme pligt som for Ulfeldt.

I 1625 var Helsingør landets næststørste by med ca. 10.000 indbyggere. Postforordningen af 24. december 1624 blev omdelt i landet sammen med en vedlagt skrivelse af 31. januar 1625: "Til alle lensmændene over købstæderne i vore riger. Vor gunst tilforn! Vid, at vi hoslagt tilskikker dig vores nådigste forordninger om Sejladsen på Spanien 22. januar 1625. Forordning om småmønt den 22. januar 1625. Saa og en om Post og en om postbude over det ganske rige 24. december 1624. Såvel en om handel med silketøj. Københavns Slot den 31. januar 1625. Kristian den 4".

Postbudene

Dansk postvæsen

Under den svenske postmester Svenssons opbold i Danmark fik kong Christian 4. (1588 - 1648) indført en ny dansk postlovgivning ved forordningen af 24. december 1624 gældende fra den 1. februar 1625. Der oprettedes nu en postforbindelse mellem København - Helsingør og fra Helsingborg til Laholm, Halmstad og Falkenberg til Varberg.

Kong Christian 4., som havde kongebolig på Kronborg, bestemte den 22. december 1624, at 4 borgere i København skulle have tilsyn med de nye postbude og påbud om, at ingen måtte sende breve med andre end de ordinære. Jørgen Urne på Kronborg skulle forordne lossementer til postbudene til en løn hver på 50 daler pr. år.

Efter Årbog for det danske postvæsen 1926 var der følgende postbude i 1629 på Sveriges - ruten videre til Stockholm:

1. København - Skåne og Blekinge (Rundeby) (2 postbude)
2. København - Halland (Falkenberg) (2 postbude)
3. København - Helsingør (2 postbude)

Marcus Dyre, 1625 - 7. okt. 1629 tillige "spion for kongen".

Diderich v. Minden, 7. okt. 1629 - 6. aug. 1633

Hans Pedersen, 13. sep. 1633 - 25. apr. 1641.

Peder Jensen, 8. 1641 - 30. jul. 1644

Oluf Jørgensen 1624 - 1632

Oluf Poulsen 1639

Kugleposten passerer Vesterport ca 1845. Kugleposten kørte mellem København og Altona 1815-1865.

Den 22. maj 1626 udstedes der pas for Marcus Dyre, der er antaget til at rejse som ordinært postbud mellem Danmark og Sverige.

Pas for N. N. 20. januar 1630 ”som Kongen har antaget at rejse mellem Danmark og Sverige som ordinære postbud. Så længe han betjener denne bestilling, og ikke længere, skal der skaffes ham god befordring med heste og en vogn, fri færger over færgestederne, så at han kan komme af sted uden forsømmelse”.

Den 13. september 1633 for postbud Hans Petersen pas til ”at rejse mellem Danmark og Sverige, på fri vogne og fri færge på rejsen mellem disse lande”.

Den 21. januar 1633 udstedes missive: Til Frederik Urne på Kronborg. Da borgmestre og råd i Helsingør havde fået adskillige domme vedrørende manglende betaling af postbudenes løn og alligevel endnu ikke havde udbetalt den, skal Frederik Urne ”tilholde nævnte borgmestre og råd endelig og uden videre ophold at betale postbudene den dem tilkommende løn”.

I 1633, da en russisk post er på rejse her fra Danmark gennem Sverige til Rusland, skal Christoffer Ulfeldt ”skaffe ham nødtørftig underholdning og fordringskab og lade en af sine egne tjenere følge ham over grænsen til den nærmeste bondelensmand i Sveri-

ge, dog uformærkt, så at samme post ikke ved der af før han er over grænsen”.

I 1645 blev det aftalt med de svenske, ”at deres breve, som de herefter medgiver danske postbude, skal passere frit og uhindret til Hamborg og tilbage igen, de skal derfor indtil anderledes forordnes lade fornævnte breve passere frit, uhindret og uopbrudt frem og tilbage”.

Fra 1646 indføres der ugentligt postbudgang til Skåne og Blekinge. ”Svenske breve, som er leveret til danske postbude, skal passere frit og uhindret til Hamborg og tilbage igen, de skal derfor indtil anderledes forordnes lade nævnte breve passere fri, uhindret og uopbrudt frem og tilbage”.

Missive den 1. august 1645 til Niels Trolle.

”Kongen har erfaret, at skadelige kommunikationer holdes med fremmede af nogle i København og Helsingør. Han skal derfor med flid lade forfare, hvad for breve, der udsendes til vands derfra til fremmede steder, hvilke han indtil videre skal åbne, se indholdet og, om der forekommer noget magtpåliggende, underrette kongen med det forderligste”.

Dansk Generalpostmester Paul Klingenberg.

Den 16. juli 1653 overdrages det danske postvæsen af kong Frederik 3. (1648 - 1670) til Paul Klingenberg, som bestyrer det de næste 30 år. Ved

forordningen af 30. november 1653 bestemtes det, at et agende postbud skulle rejse hver uge til Skåne (Helsingborg - Christianopol) med afgang fra København hver lørdag aften kl. 6. Aftalen blev indgået med Klingenberges svoger Peter Marselis som mellemmand. Fra 1660 findes et svensk udkast til aftale om Klingenberges postbesørgelse af den svenske post fra Helsingør til Hamborg.

Paul Klingenberg afskedigede på foranledning af kongen den danske postmester i Helsingør Jacob Carstensen i 1659/1660 på grund af maskepi med svenskerne og fordi han ikke kunne læse og skrive. Carstensen måtte sammen med sin familie skyndsomt forlade Helsingør, da svenskerne trak sig tilbage til Sverige i 1660.

Klingenberg afstod igen det danske postvæsen til den danske konge i maj 1685.

Ved missive af 29. juni 1660 til borgmestre og råd i Helsingør ”bestemtes det, at forordne 2 vederhæftige færgemænd der i byen, som altid kunne være i beredskab den norske post for billig betaling at overføre, når den ved dag eller nat ankommer”.

Den 18. august 1683 blev der udfærdiget et reskript til gehejmeråd M. Vibe: ”Angående at alle breve, som til Sverige skulle forsendes, skal i posthuset udi København tilbageholdes, de mistænksomme åbnes, og de øvrige bortskikkes, samt derom relateres, men postmesteren det gedulgt at holde. (Eftersom fornemmes, at i kongens

riger og lande skal findes adskillige, som til Sverige advisere hvad sig hos os tildrager)".

Det gennemsyn af alle breve, der kom og gik til Sverige, som siden 1713 havde fundet sted på postkontoret i Helsingør, og som efter kongeligt påbud skulle foretages af 2 borgere tillige med postmesteren, må vel være bortfaldet, da der atter var fred imellem landene.

Posten mellem København og Helsingør blev udvekslet daglig på Rungsted Privilegerede Kro (nu-

værende Rungstedlund) mellem de 2 gående postbude indtil 1777, hvor der indførtes personpost daglig mellem de 2 byer.

Danske postmestre/postforvaltere

Efter Toke Nørbys værk "Den danske postetat 1624 - 1927" og tilføjelser er der ved Helsingør Brevpostkontor: Lensmand på Kronborg Ditlev Holck, 1595 - 1600.

Lensmand på Kronborg Mogens Ulfeldt, 1600 - 1604.

Lensmand på Kronborg Joakim Bülow, 1604 - 1612.

Lensmand på Kronborg Kristen Hansen, 1612 - 1619.

Lensmand på Kronborg Christopher Basse, 1619 - 1623. (Senere i Lahlholm 1625 - 1627 samt i Helsingborg 1629 - 1649).

Lensmand på Kronborg Jørgen Urne på Kronborg, 1623 - 1627.

Lensmand på Kronborg Frederik Urne på Kronborg, 1627 - 1641.

Lensmand på Kronborg Hans Ulrik Gyldenløve, 1641 - 1645.

Lensmand på Kronborg Arent von der Kuhla, 1645 - 1652.

Jacob Carstensen, tidligere kancellibud, 1652 - 1660.

Hans Johansen (1654?) (H. H. N*. s.46).

David Melvin, skotte, rådmand i Helsingør, 1660 - 1670. Kontor på hjørnet af Strandgade-Bramstræde.

Peter Ibsen, 1670 - 1671.

Johan Ridemand, 1672 - 1692.

Christopher Schrøder, 1692 - 21. jan.

Kristen Hansens gravsten i St. Olai Kirke.

Epitafium over rådmænd David Melvin i St. Olai Kirkes, kor Helsingør opsat 1671.

1693 (H. H. N*. s. 120).

Bohne Senecæsøn, 1693 - 1695.

David Fischer, 1695 - 1731. Postkontor Stengade 64. (Postmester Fischer befordrede også i 1693 og senere, breve fra svenskerne uden om både det danske og det svenske postvæsen.)

Johan Platfoed, 1731 - 1736. Postkontor i Brostræde (Postmesterstræde).

Jacob Bruhn, 1736 - 1744.

Andreas Jacob Enghaven, 1744 - 1764.

Carl Frederik Grill, 1764 - 1782.

Jørgen Hansen, 1782 - 1805. Postkontor 1787 hjørnet Stengade og Bjer-

gegade.

Daniel Ulrich Sommer, 1805 - 1808.

Hans Top, kammerråd, senere justitsråd, 1809 - 1833. Postkontor Sophie Brahesgade 6 og 9.

Anton Mazar de la Garde, 1834 - 1867. Postkontor Stengade 39.

Postkontor på 1. banegård 1864.

Niels Christian Muhlensteth, 1867 - 1897. Postkontor 1891 på 2. banegård.

Christian Emilius Hørup, 1897 - 1898.

Oluf Peter Andreas Bohn, 1898 - 1907.

Peter Christian Eduard Danberg, 1907 - 1918.

Andreas Linde, 1918 - 1924.

Hannibal Dreyer, 1924 - 1938.

Aage Gunnar, 1938 - 1951.

Paul Aage Peter Hansen Nordholt, 1951 - 1961.

Carl Andersen, 1961 - 1961.

Karl Peter Bjerregaard, 1961 - 1982.

Ervin Alfred Jepsen, 1982 - 1983?.

(*H. H. N. - H. Hjorth - Nielsens værk: Den svenske post gennem Danmark).

Svenske postagenter i Helsingør

Efter Bo Anderssons artikel i Årsbok for Postmuseum 2009 er der følgende:

Anders Svensson (adlet Odell), 1620 - 1625. logerende hos værthusholder Ippe Watzer.

Jonas Bureus, 1625 - 1629.

Johan Fegræus (adlet Stromfelt), 1629 - 1643. Havde fortrolige samtaler med Kristine Munk.

- og følgende svenske postmestre i Helsingør:

Franz Matthis Schiller, 1640 - 1646, klager over usle postindtægter.
Christoffer Schneider 1646 - 1664, i dansk fængsel i 40 uger i 1658.
Frøboes, konstitueret 1661.

- samt følgende svenske kommissærer og postmestre i Helsingør

Christoffer Schneider, 1664 - 1673.
Nils Nilsson, 1673 - 1680, fængslet på Kronborg 1675.
Jakob Barckman, 1680 - 1695.
Christoffer Schrøder, - 1693.
Petter Barckman, 1695 - 1709? (søn af J. B.).
Valentin Luders. 1709 - 4. jul. 1719.

Norske postmestre

på Norsk postkontor oprettet i Helsingør ca. 1680:

Bohne Senecæsøn /Synecke, 1680 - 1703.
Povl Brøddesen, toldkontrollør, 1703 - 1711.
Andreas Aarhus, toldkontrollør, 1711 - 1724.
Hans Berg, toldkontrollør, 1724 - 1728
Claus Hansen Kirchman, toldkontrollør, 1735 - 1745.
Johannes Møller, toldkontrollør, 1745 - 1748.
Hans Caspar Christiansen (far til nedennævnte), 1748 - 1765.
Jørgen Hansen, (søn af do) tillige dansk postmester (1782), 1765 - 1805. Egen postgård 1787.

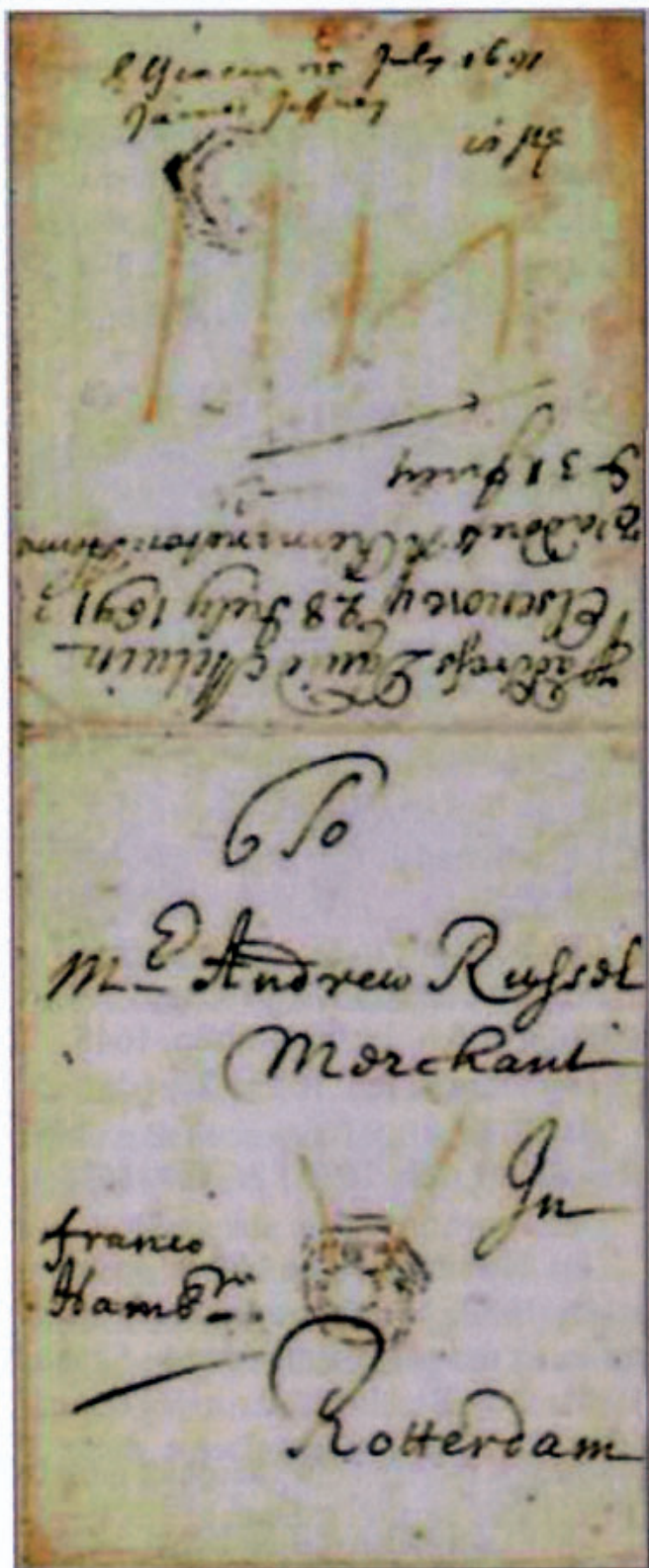
De fleste norske postmestre i Helsingør havde tillige arbejde som toldere. I 1646 fik tolderne i Sundet brev om straks at forfare, om der var skibe i Sundet, som kunne indtage den russiske post og bringe den til Riga eller Reval, og ufortøvet meddele kongen det.

Danske postkontorer i Skåne, Halland og Blekinge:

Helsingborg 1. feb. 1625 - 26. feb. 1658
Landskrona 1. feb. 1625 - 26. feb. 1658
Lund 1. feb. 1625 - 26. feb. 1658
Malmø 1. feb. 1625 - 26. feb. 1658
Ystad 1. feb. 1625 - 26. feb. 1658
Christiansstad 1. feb. 1625 - 26. feb. 1658
Varberg 1. feb. 1625 - 16. sep. 1645
Halmstad 1. feb. 1625 - 16. sep. 1645
Laholm 1. feb. 1625 - 16. sep. 1645
Sølwitzborg 1. feb. 1625 - 26. feb. 1658
Runneby 1. feb. 1625 - 26. feb. 1658

Da Helsingør først fik sin postmester i 1652, er det nærliggende at gå udfra, at det var lensmændene i Skåne, Halland og Blekinge, der indtil da også stod for postbesørgelsen i disse 3 landsdele.

Den svenske overtagelse af de afståede danske postkontorer i Skåne, Halland og Blekinge i 1640 og 1650'erne er nærmere beskrevet i Eliz Lundins bog om de "Svenske Postvåger" fra 1996.

Her vises et brev fra Helsingør 25. juli 1691 til Mk Russel, købmand i Rotterdam. Formentlig sendt fra Helsingør med den ridende post til Hamborg.

Portoen Helsingør - Hamborg udgjorde 8 SK, som postmesteren i Helsingør Johan Ridemand beholdt. I Hamborg, hvor portoen Hamborg - Amsterdam blev betalt på 5 stuivers skrevet som "V" på forsiden og videre til Rotterdam yderligere 3 stuivers er påskrevet med III på bagsiden. Afsender speditør David Melvin til en c/o adresse Remington Herne i Hamborg 31. juli. Melvin slægten i Helsingør stammer fra Skotland. Postmesteren i Helsingør 1660 - 1670 hed David Melvin (far/søn?). (Arkiv Flemming Skov Jensen og tekst Erling Berger).

Ved freden i Brømsebro den 13. august 1645, hvor Sverige dikterede fredsbetingelserne, står der i fredslutningens artikel 20: "at Hendes Kongelige Majestæt i Sverige (Kristina 1632 - 1654) må herefter som hidindtil have sin postforvalter i Helsingør, samt sine poster løbende mellem Sveriges grænser og Hamborg uden hinder og forfang, som bærer Hendes Kongelige Majestæts og Hendes undersåtters samt fleres breve som hidindtil i Riget forsendes frem eller tilbage og det uden hindring, ophold eller inkvisition".

Markaryd, den svenske grænsepoststation

Siden 1620 havde Sverige haft en fast gående postforbindelse fra Stock-

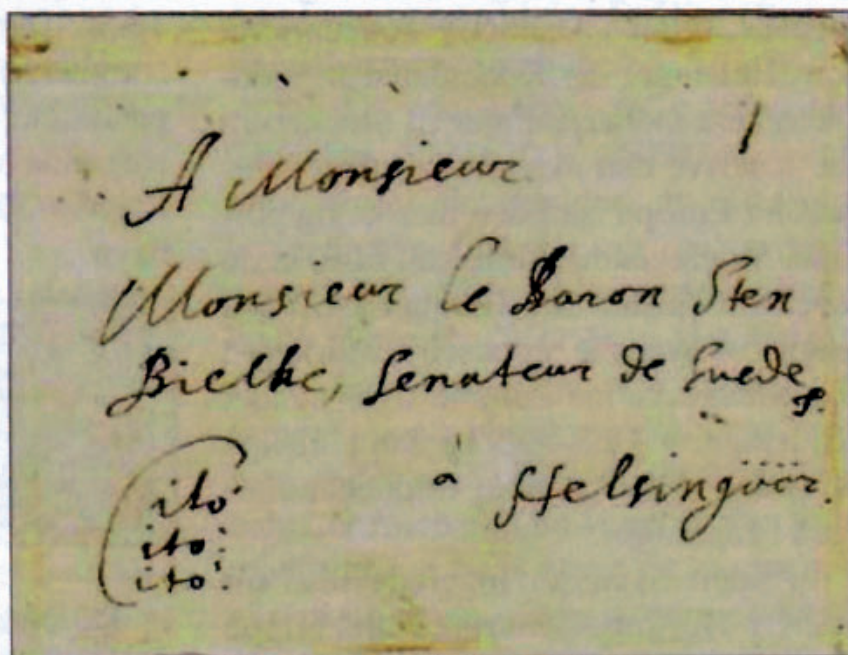
holm via den svenske grænseby Markaryd til Helsingør og videre gennem Danmark til Hamborg. Alle disse postfolk på ruterne skulle igennem Helsingør og færges over Øresund til Helsingborg og derfra videre til Stockholm. Markaryd bekræftes som grænseby for udveksling af post mellem Danmark og Sverige. Afstanden mellem Helsingborg og Markaryd er ca. 75 km.

De svensk/tyske postbude blev fra 1619 afsendt af den svenske postmester i Hamborg Leonard van Sorgen. I Markaryd blev postforsendelserne ekspederet videre af lensmanden og gæstgiveren Brodde Jakobsson (efter hans død den 6. april 1644 af sønnen Jacob Broddesson) med svenske postbude.

Broddesson flytter til Halmstad i 1645 og får sin stedsøn Gabriel Hilletan som medhjælper på postkontoret. Hilletan blev i 1675 udnævnt til postmester i Helsingborg. Under krigen 1676 vender Hilletan tilbage til Markaryd Postkontor og bliver i 1682 adlet. I 1645 efter Freden i Brømsebro og kong Kristian 4.s tilladelse af 6. april 1645 indførte Sverige den agende post i stedet for de gående bude gennem Danmark. I fredstraktaten af 13. august 1645 fremgår det, at Sverige har ret til en

postmester/postforvalter i Helsingør, og 16. september 1645 overleveres Halland til Sverige og Halmstad bliver den nye grænseby og grænsepoststation. Afstanden fra Halmstad til Helsingborg er ca. 80 km.

1657 udsteder Frederik 3. en ordre til Klingenberg om at anholde den svenske post, såvel den, som fra Hamborg ankommer, som den der kommer fra Sverige. Fra 26. februar 1658 bliver Helsingør grænsepostkontor for Helsingborg i Sverige. I 1660 havde en student i Helsingør, Gregers Hansen, fået nys om en dansk sammensværgelse om at befri Kronborg for svenskere, hvilket han i et brev til København havde nedfældet. Brevet blev

Ekspres brev fra 1660 formodentlig fra Stockholm til baron Sten Bielke, svensk senator i Helsingør. Sten Nilsson Bielke (1624 - 1684) var underhandler med Danmark 1658 og 1660 og var yndet af Kong Karl XI. Brevet er mærket Cito, Cito, Cito.

opfanget af svenskerne og en af delta-gerne, Ole Stenvinkel, måtte bøde med livet for sin medvirken.

Anders Svensson, den svenske spion

Den svenske agent Anders Svenssons 5-årige periode 1621 - 1626 i Helsingør er beskrevet i bogen "Svensk agent ved Sundet" af Leo Tandrup i 1971. I bogen er omtalt 163 breve, som er sendt hjem til Sverige svarende til et postbrev hver 10. dag.

Anders Svensson blev udnævnt som Sveriges første diplomat samt til toldkommissær og agent i Helsingør af den svenske konge Gustav II Adolf (1611 - 1632) den 29. marts 1621.

Hans vigtigste opgave var dog som svensk spion i Danmark koncentreret om Helsingør og København og gennem sine indberetninger til Stockholm at beskrive den aktuelle politiske situation i Europa især den danske og polske. Sideløbende skulle han tilse, at de svenske poster fra Hamborg til den dansk - svenske grænseby Markaryd og tilbage kunne komme over sundet Helsingør - Helsingborg samt hjælpe svenske skibe gennem toldbehandlingen i Helsingør.

Anders Svensson logerede hos i sin vært i Helsingør, værthusholder Ippe Watzer. I 1623 - fra februar til juni og senere - fik de svensk - tyske postbude forbud mod at sejle over Sundet og måtte derfor aflevere den svenske post til Anders Svensson, som illegalt fik posten over Sundet.

I oktober 1625 blev Anders Svens-

son forflyttet til Hamborg og overtog jobbet der efter postmester Leonhard van Sorgen. I de næste 4 år var sekretær Jonas Buræus afløser i Helsingør for Anders Svensson. Anders Svensson døde som postmester i Hamborg den 3. september 1630, nu adlet Odell.

Svensk postvæsen

Sverige oprettede først i 1636 eget postvæsen, selvom postruten Stockholm - Markaryd og videre gennem Danmark til Hamborg var gjort tilgængelig for den svenske offentlighed allerede den 28. juli 1620. 300 års jubilæet blev i 1936 bl.a. fejret med udgivelse af to frimærker med en gående post og et med en ridende post fra år 1600. Den svenske postrute var om sommeren: Hamborg, Segeberg, Heiligenhafen, Lolland, Vordingborg og København. Om vinteren Hamborg, Slesvig, Flensborg, Odense og København.

De svensk - tyske ordinære postbude skulle hver lørdag aflevere posten fra Hamborg i Markaryd samt gøre ophold i Helsingør hos postagent Jonas Buræus. Buræus blev den 14. maj 1629 afløst af postagent Johan Feggræus, det varetog posten i de næste 14 år. Feggræus blev i 1636 adlet til

Strømfelt, mens han i efteråret 1636 opholder sig i Roskilde på grund af pest i Helsingør. I denne periode har Strømfelt indsat Roland von Dickeln og Herman Koch til at varetage den svenske posts interesser.

I sommeren 1640 afløses Strømfelt af postskriver, senere postmester, Franz Matthias Schiller fra Stockholm. Schiller oprettede straks ved sin ankomst til Helsingør et offentligt posthus med gebyrer og brevløn, men efter et stykke tid blev det lukket igen efter ordre fra Stockholm. På denne tid har de svenske bude til og fra Hamborg også besørget danske breve. På ruten Hamborg - København indførtes i 1641 ridende bude.

Under Torstenssonfejden 1643 - 1645 var Strømfelt og Schiller tilbage i Sverige fra marts 1644 - 1646 og ses ikke senere at være vendt tilbage til Helsingør.

Den 10. februar 1654 udstedes fuldmagt for Christoffer Schneider til at være svensk postmester i Helsingør. Schneider havde da allerede virket på det svenske postkontor i Helsingør siden 1645.

Forinden Kronborgs fald under Københavns svenske belejring 1657 - 1660, blev postmester Schneider den 6. september 1658 ført som fange til København og hensad i 40 ugers hårdt fængsel. Den 3. juni 1657 fik Klingenberg besked om at anholde den svenske post og lade denne forsegle og sende til kongen.

Den svenske post skulle på turen fra Helsingør til Hamborg passere 16 danske postkontorer og på den tid (1675 - 1679) var der 25 forskellige postkontorer i Hamborg. Den ridende post tog nu 3 dage til Hamborg, mens den agende post var 8 dage om ruten. Turen for den ridende post Stockholm - Hamborg udgjorde i alt 120 timer. Den 15. februar 1689 aftales det, at den svenske post gennem Danmark, Slesvig og Holsten ændres til en ridende post. Fra 1689 indførtes ridende post også til Hamborg, og fra 1698 2 gange ugentlig. På en svensk timeseddel fra 19. - 20. juni 1792 findes oplysninger om postruten: Helsingør, Osted, Sorø, Korsør, Nyborg, Odense, Assens, Aarøsund, Balløse (Bov), Rendsburg og Hamborg.

Den 3. december 1679 udsteder Christian 5. (1670 - 1699) et åbent brev, hvori det hedder, at eftersom kongen har tilstedet, at en svensk agende post atter må gå gennem hans lande til og fra "Vor Stad Hamborg", så er det "hans vilje og befaling, at samme post uhindret skal passere, men at det nøje påses, at posten aldrig benytter mere end én vogn, at den kun medfører svenske breve, ikke medtager passagerer, penge - udover hvad posten til sin rejse behøver - pakker eller varer, og hvis posten forsynder sig herimod, skal det ulovligt medførte beslaglægges".

Postmester Nils Nilsson overtog postmesterembedet efter Schneider i 1673. Under den skånske krig 1675 -

79 sad han arresteret i halvfjerde måned.

Nilsson bestred sin stilling indtil den 26. august 1680, hvor postmester Jacob Barckman overtog jobbet. Postmester Jacob Barckman i Helsingør skulle også sørge for at indgå kontrakter med færgefolkene på Store Bælt (1682).

Hos postmester Barckman boede der fast en postillon (oktober 1690 en mand ved navnet Valentin Luders, som senere blev svensk postmester i Helsingør) til at varetage befordringen Helsingør - Korsør af den svenske post. For at undgå indblanding fra dansk side hos told og post benyttede i 1682 postillonen muligheden af at sejle med skib fra Helsingør til Lübeck. Jacob Barckman blev i 1696 afløst af sin søn Petter Barckman, der havde været på det svenske postkontor i Helsingør i flere år.

I 1708 bestemmes det fra svensk side, at man ikke må unddrage det svenske postvæsen for portoindkomster ved at kuvertere videre gående breve til den danske postmester i Helsingør.

Posthistorikeren Søren Jessen oplyser i sin artikel om den svenske postbefordring gennem Danmark i udstillingskataloget for Helsingør & Omegn 1978, at den svenske postrute gennem Danmark ophørte i 1814 i forbindelse med at Norge blev tilknyttet Sverige.

Norsk postvæsen

England oprettede i 1590 sit eget

postvæsen, Rusland i 1630, og Norge får sit eget postvæsen den 17. januar 1647, med egen postmester i København. Fra 12. december 1688 bliver posten til Norge i et stykke tid ændret fra Helsingør Postkontor til overfarten ved Fladstrand (Frederikshavn), men den 15. februar 1689 aftales det, at den svenske post gennem Danmark, Slesvig og Holsten ændres til en ridende post, og Norges post sendes igen via Helsingør.

Ønsker man at læse yderligere om dette omfattende emne, da henvises til nedenstående kilder:

Det danske postvæsen, Fr. Olsen, 1889.

Årsbok for Postmuseum 2009, Stockholm 2009. årsbog 1965, 1994 og 2002 Catrine Arvidsson.

Svensk agent ved Sundet, Leo Tandrup, 1971.

The Postal History of Helsingør 1740 - 1864, 1986.

Den svenske post gennem Danmark og den dansk - norske post gennem Sverige i tiden før 1735, H. Hjorth - Nielsen, 1936. (Det kan anbefales at læse denne spændende bog med 184 sider om de spændte postforhold mellem Danmark og Sverige.)

Det danske post- og telegrafvæsen, H. Hjorth - Nielsen, 1933.

P & Ts historie til 1711, arkitekt Otto Madsen, 1991.

Den svenske postbefordring gennem Danmark indtil 1814, Søren Jessen, udstillingskatalog 191 (Helsingør

1978).

Norges Posthistorie, Hans Berrum, Kristiania 1902.

Postens historie i Norge, August Schou, 1947.

Kancelliets brevbøger vedrørende Danmark indre forhold, 1944.

Statskollegiets historie 1660 - 1676.

Forordninger, recesser og andre kongelige breve 1651 - 1660.

Det danske post - og telegrafvæsen, H. Hjorth Nielsen, 1933.

Svensk diligencetrafik gennem Danmark 1600 - 1700 tallet, Paul Gerhard Heurgren. 1964.

Årbog for det danske postvæsen 1925, 1926 og 1927.

Tidsskrift for postvæsen 1876 - 1878, P. B. Pedersen Helsingør Postkontor, P. & T. Bygningstjenesten, 1992.

Kancelliets brevbøger, København 1896.

Danmark - Norges Len og Lensmænd 1596 - 1660.

Kr. Erslev, København 1885.

Helsingørs embeds- og bestillingsmænd, V. Hostrup Schultz, 1906.

Danmark i ældre og nyere tid, cand. mag. Secher, 1875.

Ad Nordens ældste postveje, Post 6 Tele Museum, 2004.

Brudte segl, Sune Christian Pedersen, Post & Tele Museum, 2008.

Postvæsenets historie, Jørgen Bergsøe, 1918.

Opfindelsernes bog, bind II (postkontrollør Andreas Andresen), København 1877.

Helsingør - historiske tidsbilleder, museumsleder Kenno Pedersen.

Svenskabrev, Stig Nilebrandt, 1971.

Brevporto i Sverige 1786 - 1830, Lenart Ivarsson, Stockholm 2000.

Expeditionsforeskrifter, historiska uppgifter, Ernst Grape, 1952.

Svensk diligenstrafik, genom Danmark, Paul Gerhard Heurgren, 1964.

Frimarkets bok. Från postens ursprung till vår tids Filateli, Sven Åkerstedt 1957.

Ord i sigte, optisk telegrafi i Danmark 1794 - 1862.

Sune Christian Pedersen, 2000.

William Shakespeares Helsingør, Kenno Pedersen, 1996.

Generalforsamling lørdag den 21. marts kl. 14.00

Der indkaldes hermed til ordinær generalforsamling
i **Kedelhuset, Christiansgade 5, Hillerød** (bag Hillerød bibliotek)
Mødelokalet er i stueplan og handicapegnet

Dagsorden ifølge vedtægterne:

1. Valg af dirigent
2. Valg af referent
3. Bestyrelsens beretning om foreningens virksomhed i det forgangne år
4. Bestyrelsen fremlægger det af revisorerne godkendte regnskab til forsamlingens godkendelse
5. Forslag fra bestyrelsen eller foreningens medlemmer (*14 dages indsendelsesfrist til formanden*)
6. Valg af bestyrelsesmedlemmer, evt. valg af suppleanter
7. Valg af to revisorer
8. Fastsættelse af kontingent for det kommende år (2016)
Kontingentbetaling for 2015 kan ske ved generalforsamlingens begyndelse
9. Evt.

Der serveres kaffe/the og kage.

Det lykkedes desværre ikke i fjor at gennemføre den annoncerede auktion over modtagne bøger.

Der er blevet solgt en del af denne samling, men vi medbringer resten til salg.

Vi gør opmærksom på, at vores medlem Lennart Weber har en serie bøger fra eget forlag til salg. De omhandler især forhold fra Hillerød og omegn. Han kan evt. kontaktes på telefon 48269854 el. 40103898 eller på lennart.weber@outlook.com. Se hans hjemmeside på www.webersforlag.dk